

5. januar 2020

Faktaark. Borgerforslaget: "Øjeblikkelig ophør med salg af Roundup og andre bekæmpelsesmidler til privat brug i haver og på offentlige fællesarealer"

Omfang og begrundelse:

- Forslaget omfatter alle syntetisk fremstillede pesticider til ikke-erhvervs-mæssig anvendelse – dvs. den direkte brug. Forslaget omfatter ikke brug af naturligt forekommende miljømæssigt set uskadelige stoffer til bekæmpelse af ukrudt, svampe eller skadedyr.
- Omkring haveaffald er der herudover en påvirkning gennem sprøjtede potteplanter/blomster, ikke-økologisk grønt/frugt affald mv., der kan skabe miljøproblemer ved kompostering/genanvendelse.
- Godkendelse af de aktive stoffer i syntetisk fremstillede pesticider er baseret på forhold knyttet til erhvervs-mæssig anvendelse, hvilket bl.a. indebærer uddannelse i håndtering, dosering og opbevaring.
- Det er ikke tilfældet ved den ikke-erhvervs-mæssige anvendelse. Hertil kommer, at midlerne ofte anvendes på steder som f.eks. fortove og indkørsler, hvor muligheden for nedbrydning er ringe, fordi man fjerner den biologiske aktive rodzone inden etablering af de befæstede arealer.

Fund i grundvand og drikkevand:

- Mange vandværker har deres borerer beliggende i bymæssige områder, og her har man fundet pesticider og deres nedbrydningsprodukter mange steder.
- I 41% af aktive drikkevandsboringer blev der i 2018 fundet spor af pesticider eller deres nedbrydningsprodukter, og grænseværdien var overskredet i 11,1%
- Glyphosat og AMPA er fundet i 333 grundvandsboringer, hvor 98 borerer overskred grænseværdien på 0,1 µg/l. Oplysningerne stammer fra GEUS database Jupiter, og søgningerne omfatter kun de borerer hvor fx glyphosat er det dominerende stof. Hvis der forekommer andre pesticider i større koncentrationer medtages glyphosat eller AMPA ikke. Derfor er en række borerer med fund ikke medtages.
- Glyphosat og AMPA er fundet i grundvand under haveaffaldspladser, hvor private afleverer haveaffald (og jord). Her er der fundet glyphosat 190 gange grænseværdien i grundvand under haveaffaldet, og en lang række andre pesticider, der anvendes, og har været anvendt af private, både på befæstede arealer, hvor den biologisk aktive rodzone er fjernet, og i haver.

- AffaldPlus A/S har i en ny undersøgelse fra december 2019 fået bekræftet de tidligere fund af pesticider i vandprøver fra haveaffaldsanlæg/genbrugspladser. Den nye undersøgelse omfatter 10 pladser, og på alle er der fundet en række pesticider i vandprøverne, som så bekræfter tidligere fund.
- En tidligere undersøgelse af private vandindvindingsanlæg viser, at glyphosat og AMPA blev fundet i 19,7 % af 193 små vandforsyningsanlæg i Storstrøms Amt, hvor stoffet har været anvendt på gårdspladser og andre steder tæt ved borerne. Grænseværdien var overskredet i 7,8 %.
- Arealanvendelse og fund af pesticider viser, at der findes højere koncentrationer af pesticider under og ved byarealer end andre steder, herunder landbrug, og at andelen af borer med fund er den samme under byområder som under landbrug, selvom privates brug af pesticider kun udgør en ubetydelig andel af jordbrugets forbrug. Glyphosat/AMPA findes i samme koncentrationer under byområder som under kornmarker, hvor glyphosat har været anvendt til nedvisning og sprøjtning på stub.
- Den seneste opgørelser med tal af fund af pesticider i grundvandsovervågningen fra 2018 viser, at glyphosat er fundet i 6% af 1806 analyserede borer i hele monitoringsperioden, hvor grænseværdien var overskredet i 1,2%. AMPA blev fundet i 4% af de samme borer og grænseværdien var overskredet i 1,1%. Man skal anvende den samlede monitoringsperiode, fordi det ikke er de samme borer, der analyseres hvert år.
- I GRUMO der i 2018 fundet pesticider i 62,8% af indtagene og 26,4% var over grænseværdien. I hele monitoringsperioden blev der fundet pesticider i 50,2% og i 21,5% var grænseværdien overskredet. De mindre tal for hele perioden skyldes, at de "ny" stoffer, der er fundet meget hyppigt, kun har været med i analyseprogrammet i 1 til 2 år.

Biodiversitet og sundhed:

- Brugen af pesticider udgør ikke alene et problem for grundvand/drikkevand. Anvendelsen påvirker også økosystemer/biodiversiteten – "Vi kan nu med sikkerhed sige, at der sker en enorm påvirkning af økosystemet, når man bruger Roundup. Både fordi det rammer omkringliggende natur og vilde planter, som giften ikke er tiltænkt, og det har dermed en langvarig effekt f.eks. på blomstringen" - seniorforsker på Institut for Bioscience ved Aarhus Universitet Beate Strandberg – ny undersøgelse (Pesticide Research 182, Miljøstyrelsen)
- En undersøgelse herhjemme fra 2016 af toksikolog og professor Lisbeth E. Knudsen på Institut for Folkesundhedsvidenskab, Københavns Universitet godtgør fund af glyphosat i samtlige 27 prøver af urinprøver fra danske skolebørn og mødre fra Gentofte og Viby Sjælland. Niveauerne var på samme niveau med lignende undersøgelser i Tyskland. "Værdierne ligger

langt under grænseværdierne, men det interessante er, at vi overhovedet finder det. Vi regnede ikke engang med, at vi kunne måle dem, men det kunne vi, og det bør vi tage alvorligt”, siger Lisbeth E. Knudsen. (Ingeniøren 28.4.2016). Også i Tyskland, USA og Frankrig er der påvist glyphosat i urinprøver.

- Glyphosat er karakteriseret som sandsynligvis kræftfremkaldende (den såkaldte liste 2A) af Det Europæiske Kemikalieagentur (ECHA).

Forholdet til EU:

- Et forbud mod ikke-erhvervsmæssig anvendelse skal søges i påvist forurening, i at der ikke i godkendelsen er taget højde for de særlige forhold omkring forringet biologisk nedbrydning/manglende uddannelse, og i det forhold, at vi herhjemme i modsætning til mange andre lande baserer vores vandforsyning på rent grundvand med kun minimalt behov for rensning og ikke for miljøfremmede stoffer. Hertil kommer, at forslaget ikke påvirker erhvervsmæssige interesser (ud over dem, som sælger pesticider).
- Fra 1. januar 2017 har Frankrig gennemført en lovgivning, der forbyder franske myndigheder (fortrinsvis kommuner) at anvende pesticider på offentlige arealer. Fra 1. januar 2019 gælder forbuddet også private haver.

Salg af pesticider til ikke-erhvervsmæssig brug:

- Mht. pesticider til private haver udgjorde salget i 2018 ca. 62 tons aktive stoffer. Det udgør mindre end 1% af det samlede salg. (Miljøstyrelsen: Salg af pesticider til brug i private haver 2018 - 1)
- Der er mest tale om ”klar til brug” midler (70%) til private haver. (1)
- I 2018 omfattede salget til private haver 29 godkendte midler med 16 aktive stoffer, heraf 8 i ukrudtsmidler, 5 i insektmidler, 2 i mosmidler – snegle- og svampemidler her 1 aktiv stof. (1)
- I 2018 udgjorde mosmidler 62% af det samlede salg til private haver. (1)
- Mest solgte aktivstoffer til private haver er jern(II)sulfat (59%), glyphosat (22%), pelargonsyre (12% - både mos- og ukrudtsmiddel). (1)
- Salget til private haver var i 2018 det højeste siden 2011 – mest stigning i mosmidler, men også en stigning i totalafrydningsmidlet glyphosat på 18%. (1)
- Der er i 2007 indgået en aftale om afvikling af pesticidforbruget mellem stat, regioner og kommuner. (Miljøstyrelsen: Undersøgelse af forbruget af pesticider på offentlige arealer i 2016 – 2)
- I 2016 havde kommunerne i alt et forbrug på 1.433 kg aktivt stof (svar fra 89 af 98 kommuner). (2)
- Forbruget i kommunerne er steget med 14% fra 2013-2016, men der er stor variation kommunerne imellem. (Ditto - 2)

- Forbruget i kommunerne er i 2019 i forhold til 1995 reduceret med 90%. I 2016 havde ca. 21% af alle kommuner udfaset pesticider helt. (Ditto - 2)
- På udliciterede kommunale arealer (baseret på svar fra 40 kommuner) har 19 kommuner fuldstændig forbudt anvendelsen af pesticider. (2)
- Regionerne har i 2016 reduceret pesticidforbruget med 93% i forhold til amternes forbrug i 1995 – dog er der sket en mindre stigning i perioden 2013-2016 (bemærk - en række statslige enheder f.eks. Dong/Ørsted indgår ikke i opgørelsen – Kirkeministeriet er heller ikke omfattet af aftalen om det offentlige forbrug). (2)
- Banedanmark havde i 2016 et forbrug på 788 kg aktiv stof, hvilket udgør 82% af det samlede statslige forbrug. Lokalbaner brugte i 2016 506 kg aktiv stof (2)
- Forbrug på erhvervsgrunde og grunde knyttet til eksempelvis boligkarréer er ikke medtaget i opgørelserne

Rigsrevisionen:

- Rigsrevisionen har udsendt en rapport i december 2019, som har "et meget højt kritikniveau" rettet mod myndighedernes håndtering af pesticider ifølge statsrevisorernes formand Henrik Thorup. Det konstateres bl.a., at ministeriets indsats for at sikre grundvandet ikke er blevet bedre, siden statsrevisionerne kritiserede ministeriet i 2011 (Politiken 7.12-2019). Også i 2011 kritiserede Rigsrevisionen skarpt statens håndtering af pesticider i forhold til beskyttelse af grund- og drikkevand.
- Fra Rigsrevisionens beretning afgivet til Folketinget med Statsrevisorernes bemærkninger: Sikring af grundvandet mod pesticider. December 2019 - 7/2019 - konklusion 2. afsnit: "Det fremgår af lovgivningen, at det danske drikkevand skal leve op til en række fastsatte grænseværdier for bl.a. indhold af pesticider, som også er fastsat ud fra et forsigtighedsprincip. Grænseværdierne er fastsat for at repræsentere et højt sundhedsmæssigt beskyttelsesniveau og for at sikre, at vandet kan drikkes uden sundhedsrisiko".
- "Rigsrevisionen vurderer, at når ministeriet fra 2019 tester for flere pesticider i grundvandet, er der større sandsynlighed for at opdage flere pesticidrester i grundvandet, som kan medføre, at grænseværdien på 0,5 mikrogram/ liter i stigende grad vil blive overskredet." Side 19, øverst. Dette skyldes, at Miljøstyrelsen i dag godkender, at pesticider og nedbrydningsprodukter udvaskes til grundvandet i koncentrationer op til og med grænseværdien på 0,1µg/l.

Udarbejdet af forslagsstillere:

Christiane Bjørg Nielsen (hovedstiller), Walter Brüsich, Erik Arvin og Jens Andersen